

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського

ПОЛІТИКУС

Науковий журнал

Випуск 3

Видавничий дім
«Гельветика»
2026

Головний редактор:

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, Україна

Члени редакційної колегії:

Вовк С. О. – доктор політичних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Україна

Дерев'янка С. М. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

Добролюбська Ю. А. – доктор філософських наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та методики її навчання, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна

Калашнікова Л. В. – доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри соціології та соціальної роботи, Криворізький державний педагогічний університет, Україна

Музиченко Г. В. – доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи, професор кафедри політичних наук і права, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна

Палінчак М. М. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародної політики, декан факультету міжнародних економічних відносин, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Україна

Петінова О. Б. – доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна

Узун Ю. В. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології факультету міжнародних відносин, політології та соціології, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Україна

Яковлев Д. В. – доктор політичних наук, професор, декан факультету психології, політології та соціології, Національний університет «Одеська юридична академія», Україна

Яковлева Л. І. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри соціології, Національний університет «Одеська юридична академія», Україна

Ботчвей Томас Прехі (Botchway Thomas Prehi), Ph.D в галузі міжнародного права, старший викладач кафедри політології освіти, Університет освіти Віннеба, Гана

Імурана Авайсу Брайма (Imurana Awaisu Braimah), доктор філософії з політології, доцент, професор кафедри політології освіти, Університет освіти Віннеба, Гана

Ісмаель Квабедо Хловор (Ishmael Kwabla Hlovor), PhD (Міжнародна політика), викладач кафедри політологічної освіти, Університет освіти Віннеба, Гана

Петро Чайка, доктор міжнародних відносин, професор міжнародних відносин, член кафедри міжнародних відносин та дипломатії, факультет політології та міжнародних відносин, Університет Матея Бела в Банській Бистриці, Словаччина

Костянтин-Василе Цока, доктор географії, доцент, віце-президент Інституту єврорегіональних досліджень Орадя-Дебрецен, виконавчий редактор журналу *EuroTimes*, Університет Орадя, Румунія

Журнал включений до Переліку наукових фахових видань України відповідно до Наказу МОН України № 928 від 11 червня 2026 року (додаток 12) строком на три роки з 01 червня 2026 року по 31 травня 2029 року з присвоєнням категорії «Б».

Кластер: Розвиток людського капіталу, соціальні науки та журналістика.

Спеціальності: С2 Політологія, С3 Міжнародні відносини, С5 Соціологія.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet Вченою радою Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, протокол № 1 від 31 серпня 2026 р.

Офіційний сайт видання: www.politicus.od.ua

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа:
Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 225 від 01.02.2024 року. Ідентифікатор медіа: R30-02644.

Суб'єкт у сфері друкованих медіа – Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(вул. Старопортофранківська, буд. 26, м. Одеса, 65020,
pdpu@pdpu.edu.ua, тел. +38-048-752-98-10).

Мови видання: українська, англійська, німецька, польська.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl

ISSN 2414-9616 (Print)
ISSN 2664-6013 (Online)

© Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2026

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ПОЛІТОЛОГІЯ

Антонюк Дмитро Ігорович

Вплив державних програм підтримки на рівень довіри громадян.....9

Беняс Володимир Вікторович

Від блокової до мережевої архітектури безпеки: вплив східного розширення НАТО на трансформацію європейського простору..... 19

Горай Олег Станіславович

Механізми репрезентації групових інтересів у парламентській діяльності: компаративний аналіз..... 30

Гордійчук Ігор Володимирович

Теоретико-методологічні засади трансформації безпекових стратегій НАТО в умовах сучасних геополітичних викликів..... 36

Кобильник Василь Володимирович

Політична консолідація демократії: актори, інститути, результати.....43

Красіков Іван Сергійович

Інструменти участі в локальній екосистемі партиципації під час воєнного стану..... 49

Логовський Ігор Миколайович

Американо-український інвестиційний фонд відбудови як фактор безпеки Східної Європи.....55

Лясота Аліна Євгенівна

Політичний інтернет-блогінг як чинник трансформації політичної комунікації в процесі європейської інтеграції України..... 65

Мадрига Тетяна Богданівна

Волонтерські ініціативи як інструмент громадського контролю, розробки, прийняття та реалізації рішень інститутів публічної влади.....71

Манелюк Юрій Михайлович, Данилюк Вікторія Дмитрівна

Політико-інституційна трансформація підтримки малого і середнього бізнесу в умовах воєнного стану..... 79

Михайлова Ольга Юріївна

Захист «традиційних цінностей» як інструмент політичного контролю РФ в окупованому Криму..... 84

Наумкіна Світлана Михайлівна, Євченко Роман Ігорович

Перспективи формування ефективної моделі правового регулювання лобістської діяльності в Україні.....90

Новоскольцева Людмила Олександрівна

Прогностичне моделювання ескалації політичних конфліктів на основі алгоритмічного аналізу соціальних мереж.....97

Осадчук Ігор Юрійович, Стамплевський Максим Миколайович

Змішана виборча система в Угорщині: особливості та політичні наслідки.....106

Панасюк Марія Олександрівна

Архетип Вотана у психології сучасного войовничого політичного лідерства.....117

Петренко Ігор Ігорович, Малкіна Ганна Миколаївна,**Салтовський Олександр Іванович**

Європейські стандарти інституційних гарантій демократії в умовах воєнного стану.....123

Логовський Ігор Миколайович

Американо-український інвестиційний фонд відбудови як фактор безпеки Східної Європи

УДК 327.5:330.322(477:73)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2026-3.7>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Логовський Ігор Миколайович
кандидат історичних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин
і політичної філософії
Харківського національного
економічного університету імені Семена
Кузнеця
просп. Науки, 9А, Харків, Україна
ORCID: 0000-0002-3975-9503

Актуальність дослідження зумовлена підписання «Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американо-українського інвестиційного фонду відбудови», що набрала чинності 23 травня 2025 року. Однак у вітчизняній політології, як і в публічному управлінні можливості, виклики і ризики підписання та імплементації Угоди, діяльності Фонду відбудови залишаються взагалі недослідженими, тому ця геополітична подія потребує глибокого та всебічного політологічного аналізу. Вітчизняні публікації з цієї тематики у наукових виданнях на сьогодні взагалі відсутні. У закордонних аналітичних матеріалах, досліджуються виключно формально-юридичні аспекти Угоди, моделі розподілу прибутків, міститься оцінка інвестиційного клімату, проте аналіз наслідків і ризиків для самої України і європейської безпеки не проведений.

Мета статті полягає в комплексному аналізі політико-економічних та безпекових наслідків для України і Східної Європи, які виникнуть в результаті реалізації угоди між Урядами України та США по створенню інвестиційного Фонду відбудови, який здійснено винятково на основі відкритих джерел. Методологічну основу становить поєднання системного, порівняльно-політологічного та інституційного підходів. Використано комплекс методів: порівняльно-політологічний, інституційний аналіз, кейс-стаді (кейс компанії BlackRock), компаративний аналіз та тріангуляцію п'яти типів відкритих джерел (міждержавні угоди, аналітичні оцінки українських державних установ, дані державних служб, аналітичні огляди міжнародних юридичних компаній та фондів, повідомлення міжнародних інформаційних агентств). Результати дослідження засвідчили, що зовнішній капітал буде каталізатором, а не головним фактором післявоєнного відновлення, оскільки доходи від видобутку корисних копалин, як і від експорту будь-якої сировини є вкрай волатильними. Без макроекономічної стабілізації, незалежної монетарної політики та структурних реформ виробничих сил вони не дадуть бажаного ефекту для оборонного сектору нашої держави, відповідно не зросте безпека Східноєвропейського регіону. Визначено основні виклики, пов'язані з діяльністю Фонду відновлення: подолання розриву між теоретичним багатством і реальною економічною віддачею надр, ресурсна пастка, створення виробничих ланцюгів від видобутку до продукції з високою доданою вартістю. Наголошено, що спрямування надприбутків від високих цін на сировину на популістські соціальні видатки буде величезним, стане прямим шляхом до «голландської хвороби», потрібна довгострокова стратегія управління цими доходами на принципах жорсткої фінансової дисципліни. По-третє, систематизовані фактори, що ускладнюють залучення іноземних інвестицій в рамках Фонду відновлення – не прозорість національних геологічних даних, наявність «сплячих ліцензій», відсутність західних стандартів звітності оцінки надр, нестача кваліфікованих трудових ресурсів як наслідок гострої демографічної кризи. По-четверте, виокремлені стратегічні та тактичні чинники відмови корпорації BlackRock стати модератором процесу відновлення України. Сформульовано практичні рекомендації для органів державної влади, на рівні локальних кластерів – для органів місцевого самоврядування, а також політичних сил, які очоляють післявоєнне відновлення.

Ключові слова: інвестиційний фонд, ресурсна пастка, спляча ліцензія, демографічна криза, кластерний розвиток, виробничі сили, видобувний сектор.

Вступ. 30 квітня 2025 року відбулось підписання «Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американо-українського інвестиційного фонду відбудови», що набрала чинності для нашої держави 23 травня цього ж року [7]. Ця історична подія потребує глибокого та всебічного політологічного аналізу, позбавленого пафосної риторики й невинуватих очікувань. Угода, під якою стоять підписи Першого віцепрем'єр-міністра України – Міністра економіки України Ю. Свириденко та Міністра фінансів США Скотта К. Г. Бессента – це вікно можливостей, за яким лежать як процвітання, так і величезні геополітичні ризики. Для України це не гарантія, але шанс перетворити свій сировинний потенціал на фундамент сучасної, технологічно орієнтованої еконо-

міки. В результаті держава зможе як органічно провести надскладний транзитний період відновлення, так і на новому технічному рівні постійно посилювати обороноздатність. Ми вважаємо, що саме тоді Україна може стати незамінним і невід'ємним фактором стабільної безпеки східного флангу ЄС. Водночас надзвичайним викликом для нашої держави залишається подолання хронічних галузевих вад, які в умовах активної діяльності іноземного інвестора не просто стануть гальмівним чинником для розвитку проектів, а ще й створюють реальні умови для колоніального статусу потужного видобувного сектору східного кордону Європи.

Зараз практична реалізація Угоди на паузі у зв'язку з продовженням війни з РФ, однак ми не маємо жодних сумнівів щодо якнайшвидшого

повернення до її здійснення після завершення бойових дій. Проте у вітчизняній політології та публічному управлінні можливості, виклики і ризики підписання та імплементації Угоди, діяльності Фонду відбудови залишаються взагалі недослідженими. Актуальність дослідження зумовлена кількома факторами. По-перше, вітчизняні публікації з цієї тематики у наукових виданнях на сьогодні взагалі відсутні. По-друге, у закордонних аналітичних матеріалах, таких, як огляд юристів компанії Kinstellar [6], кейс-стаді від Freshfields Bruckhaus Deringer [4] досліджуються виключно формально-юридичні аспекти Угоди, наприклад, моделі розподілу прибутків, механізм зарахування американської військової допомоги до капіталу фонду, операційна незалежність Фонду відбудови від Уряду України та фокус його діяльності на енергетиці, агровиробництві, ІТ тощо. У аналітичному огляді від Принстонського університету [9] міститься оцінка інвестиційного клімату та проголошується необхідних антикорупційних реформ для залучення приватного капіталу в Україну, проте аналіз наслідків і ризиків для самої України і європейської безпеки відсутній. По-третє, наявність значного масиву відкритих даних – оцінок Державної служби геології та надр, аналітичних документів Національного банку та досліджень економічних інститутів, офіційних роз'яснень Міністерства економіки, кейс-стаді міжнародних юридичних фірм та дослідницьких інститутів – створює методологічну можливість для проведення теоретично обґрунтованого політологічного аналізу без залучення польових досліджень.

Мета та завдання. Метою статті є комплексний аналіз на основі відкритих джерел політико-економічних та безпекових наслідків для України і Східної Європи, що стануть результатом реалізації угоди між Урядами України та США по створенню інвестиційного Фонду відбудови. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних дослідницьких завдань: уточнити співвідношення загальної оцінки українських активів з реально існуючими, врахувавши військові збитки; розглянути геополітичний зв'язок військової допомоги США Україні і потенційної діяльності Фонду як форму конкуренції між США та Китаєм за контроль над ланцюгами постачання критичних сировинних матеріалів; виокремити головні виклики «ресурсної пастки» для України та сформулювати шляхи їх подолання, врахувавши досвід країн, що вирішували подібні завдання; визначити можливості і способи розв'язання таких проблем, як: повної цифровізації національних геологічних даних, переходу на західні стандарти оцінки мінеральних ресурсів (CRIRSCO [3]), «сплячих ліцензій», створення нової таксономічної сітки національної економіки, оптимального розміщення продуктивних сил, нестачі трудових ресурсів; концептуалізувати та наповнити конкретним змістом поняття «відновлення України

як фактор безпеки Східної Європи» та запропонувати систему його сталої оцінки; сформулювати рекомендації для політичних сил, органів публічного управління та державних інституцій, що очолять післявоєнне відновлення України.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну базу дослідження становить поєднання системного, компаративного та інституційного підходів. Для вирішення поставлених завдань використовується комплекс методів, орієнтованих на аналіз виключно відкритих джерел (міждержавні угоди, нормативні документи, аналітичні звіти як офіційних установ, так і міжнародних компаній та фондів). Системний метод застосовується для побудови сталої логічної конструкції, що інтегрує економічні, політичні, юридичні та демографічні аспекти предмету дослідження. Порівняльно-політологічний метод – для зіставлення управлінських та політичних практик різних типів держав на різних континентах (Німеччина, Японія, Австралія, Ботсвана, Монголія, Сомалі), що відповідали на схожі виклики – ресурсну пастку, післявоєнне відновлення, технологічну модернізацію економіки, але досягли вражаюче різних результатів. Інституційний аналіз – для дослідження впливу особливостей як зовнішнього, так і внутрішнього політичного та економічного розвитку України на процес залучення приватних іноземних інвестицій у Фонд відбудови, та, у кінцевому результаті, на стан безпеки на сході Європи. Метод кейс-стаді – для аналізу управлінських можливостей інвестиційної компанії BlackRock щодо Фонду відбудови та причин відмови компанії брати участь у проекті на сучасному етапі. Метод триангуляції – для поєднання п'яти типів відкритих джерел (міждержавні угоди, аналітичні оцінки українських державних установ, дані державних служб, аналітичні огляди міжнародних юридичних компаній та фондів, повідомлення міжнародних інформаційних агентств), що дозволяє мінімізувати інформаційні викривлення та інсинуації. Обмеженням дослідження є те, що аналіз спирається виключно на публічні дані і природно не враховує закриту інформацію щодо реальних бенефіціарів численних українських сировинних проектів або реальні суми військової допомоги США, що будуть зараховані до основного капіталу Фонду відбудови.

Результати. В українських ЗМІ публікують запаморочливі оцінки вартості українських надр: від сотень мільярдів доларів щодо критичних мінералів до астрономічних 15 трильйонів доларів загальної оцінки всіх мінеральних запасів. Це не ринкова ціна активів, а узагальнена оцінка мінералів, що лежать у землі. 62% цієї суми припадає на кам'яне вугілля, 14% – на залізну руду, тоді як на решту активів, включно з критичними мінералами, припадає менше чверті [12]. Ці цифри – потенціал, а не ліквідний капітал.

Цей потенціал різко контрастує з жорстокою реальністю війни. Станом на кінець 2024 року прямі збитки, завдані лише промисловості та будівництву, за оцінками Київської школи економіки, сягнули 14,4 млрд. дол., а загальні збитки від знищення інфраструктури перевищили 170 млрд. доларів [7]. Російська агресія фізично знищила реалізовану вартість наших активів, окупувавши території, де розташовано до 40% металевих руд. Водночас ця ж агресія у парадоксальний спосіб підвищила стратегічну цінність ресурсів на підконтрольній території.

Таким чином, перший фундаментальний виклик для України – це подолання прірви між теоретичним багатством та реальною економічною віддачею. Українська видобувна промисловість роками сиділа на величезних багатствах, але ці багатства залишалися геологічним феноменом, а не економічним активом. Тому угода зі Сполученими Штатами – не магічне рішення, а рамкова конструкція, що може допомогти залучити капітал й технології. Стане ця конструкція міцним мостом до процвітання – залежить винятково від державної спроможності інституційних змін. Ми вважаємо, що успішне партнерство саме у видобувній галузі матиме значний демонстраційний ефект як для всієї національної економіки, так і безпеки Східноєвропейського регіону в цілому. Підстави для такого висновку криються у специфіці сектора. Гірничодобувна промисловість є надзвичайно капіталомісткою, з довгими інвестиційними циклами та високими ризиками, як геологічними, так й політичними. Історично в Україні ця галузь асоціювалася з непрозорістю, корупцією й олігархічним контролем. Реалізація хоча б одного великого прозорого та прибуткового проекту за участі американського капіталу в рамках угоди стане потужним сигналом для всього міжнародного інвестиційного співтовариства. Це продемонструє, що Україна здатна забезпечити верховенство права, стабільність правил гри та захист інвестицій у такій комплексній галузі. Як наслідок, це може розблокувати потік капіталу й в інші сектори – від агропереробки до ІТ, а також в оборонно-промисловий комплекс та інфраструктуру, що стане важливим фактором безпеки всієї Східної Європи.

Зв'язок між військовою допомогою США та потенційними прибутками від українських надр створює унікальний механізм зацікавленості. Успіх Фонду, а отже, й повернення американських інвестицій прямо залежать від можливості розпочати видобуток на нових родовищах. Це переводить відносини з формату «донор-реципієнт» у площину стратегічного партнерства, де військова безпека України стане економічним інтересом для США, напряду підсилюючи безпекову складову Східноєвропейського регіону.

На наш погляд, американсько-українська Угода не є результатом спонтанних процесів. Вона є прямим

наслідком глобальної геоекономічної перебудови, в центрі якої – жорстка конкуренція між США та Китаєм за контроль над ланцюгами постачання критичних сировинних матеріалів. Це змусило США та їхніх союзників терміново шукати шляхи диверсифікації та френдшорингу – перенесення ланцюгів постачання в дружні та прогнозовані юрисдикції. Справді партнерським та взаємовигідним такий формат стає тільки тоді, коли державні інститути демонструють стабільність та прозору логіку своєї роботи, бізнесові практики країни-реципієнта стають зручними та позбавленими бар'єрів для обох сторін.

Особливо важливо це в максимально стандартизованому для західного світу процесі залучення інвестицій. Багатство на природні ресурси часто стає не благословенням, а прокляттям. Це явище, відоме як ресурсна пастка або «голландська хвороба», характеризується деградацією інших секторів економіки, зростанням корупції, посиленням авторитарних тенденцій та, зрештою, економічним занепадом. Проаналізуємо приклади країн, що змогли уникнути ресурсної пастки та стати не просто джерелом виручки для донора, а й використати інвестиції як трамплін для власного перетворення.

Почнемо з «німецького дива» та Плану Маршалла, який згадують як приклад виключно фінансової допомоги. Але це не так. Західна Німеччина отримала в його рамках 1,4 млрд. дол. (близько 11% від загальної суми), причому 85% цих коштів було надано у формі безповоротних грантів [10]. Це був потужний капітальний поштовх. Однак економічне диво було б неможливим без глибоких внутрішніх реформ. Ключову роль відіграли грошова реформа 1948 року (запровадження німецької марки), яка зупинила гіперінфляцію, та ордо-ліберальна політика міністра економіки Людвіга Ергарда, що створила умови для ринкової конкуренції та стабільного зростання. Результати були вражаючими: вже 1955 року зростання ВВП ФРН сягнуло 12%.

«Лінія Доджа» в Японії [15]: повоєнна Японія, як і Німеччина, страждала від руйнувань та гіперінфляції. Американська програма стабілізації, відома як «Лінія Доджа», була справжньою «шоковою терапією». Її ключові заходи містили: збалансування державного бюджету, реформування системи збору податків, обмеження кредитування та встановлення фіксованого обмінного курсу єни. Це призвело до болісної, але короткострокової рецесії, відомої як Dodge squeeze. Проте саме ця жорстка фінансова дисципліна створила фундамент для подальшого стрімкого експортоорієнтованого зростання, яке увійшло в історію як «японське економічне диво».

Ботсвана – класичний приклад країни, яка змогла уникнути ресурсної пастки. Основою її успіху стало створення 1994 року суверенного фонду

«Пула» [2] для управління доходами від експорту алмазів. Мета фонду – збереження капіталу для майбутніх поколінь й стабілізація державних фінансів. Фонд управляється центральним банком країни та функціонує на основі довгострокової інвестиційної стратегії, що відокремлює його від поточних політичних потреб уряду. Результатом такої політики стало значне зростання ВВП на душу населення – з 2832 дол. у 1994 році до понад 7 тис. дол. у 2020-му, а також рівень бідності, значно нижчий за середній по країнах Субсахарської Африки.

Історичні уроки та структура самої Угоди зі США прямо вказують на те, що зовнішній капітал не прийде в Україну автоматично. Це буде, якщо держава створить для нього передбачуване прозоре та безпечне середовище. Таким чином, нам потрібен комплекс реформ, який перетворить Україну з високоризикової території на привабливий інвестиційний майданчик. Це дасть конкурентоспроможність, зростання ВВП та військову міць нам, Східній Європі – високий рівень геополітичної безпеки.

З проаналізованих матеріалів ми зробили наступні висновки: для залучення прямих іноземних інвестицій до Фонду відбудови треба реалізувати такі кейси: прозорість інформації, перехід на західні стандарти класифікації надр, розв'язання проблеми сплячих ліцензій.

Інвестор не вкладе мільярдів доларів наосліп. Перше, що йому потрібно, – це якісна достовірна та доступна геологічна інформація. Національні геологічні архіви – це величезний масив цінної інформації, значна частина якої досі зберігається у паперовому вигляді за радянськими стандартами. Проект, що реалізується спільно з ЄБРР, з оцифрування 60 000 геологічних звітів до 2025 року та створення на їхній основі сучасного Національного геологічного порталу, є абсолютно критичним. Це дасть можливість інвесторам швидко й ефективно оцінювати потенціал ділянок. Для західного інвестора українська система класифікації запасів є незрозумілою. Тому остаточний перехід на міжнародно визнані стандарти, такі як JORC (Австралійський кодекс) або CRIRSCO, є обов'язковою умовою. Це створює єдину мову для оцінки активів та ризиків, що є фундаментом довіри та основою для залучення капіталу на міжнародних фондових ринках. Навіть найкращі родовища не принесуть користі, якщо доступ до них заблокований або умови роботи нестабільні.

Проблема «сплячих ліцензій» є однією з головних перепон для розвитку галузі. За даними Держгеонадр [11], в Україні налічується 154 спеціальні дозволи, за якими протягом десяти років було видобуто менш як 1% запасів. Ці ділянки фактично заморожені та не працюють на економіку. Необхідно провести новий аудит та у разі невиконання ліцензійних умов повертати ділянки у ринковий обіг через прозорі аукціони для залучення ефективних інвесторів.

Активне просування зазначених інструментів, зокрема для таких пілотних проектів, як родовище «Добра» [11], може стати ключем до залучення фундаментальних інвестицій. Це один із найбільших об'єктів в Європі з оціночними запасами літєвої руди від 80 до 105 млн. тон. Уряд України вже схвалив 16 червня 2025 року підготовку до проведення конкурсу на розробку цього родовища, що стало першим практичним кроком у реалізації угоди зі США. Інтерес до проекту вже виявив потужний консорціум інвесторів, до якого входять інвестиційна компанія TechMet (частково фінансована урядом США) та соратник президента США Рональд Лаудер.

Ми вважаємо, що справжній успіх полягатиме у побудові в Україні повноцінних виробничих ланцюгів – від видобутку до створення високотехнологічної продукції з високою доданою вартістю. Для України це зрозумілий і перевірений шлях уникнути ресурсної пастки та закласти фундамент нової економічної моделі, з якою громадяни пов'язують зростання рівня якості життя та бажаної роботи інститутів публічної влади.

Але всі плани по створенню повноцінних виробничих ланцюгів зіштовхуються з ще однією проблемою – нестачею трудових ресурсів.

Станом на 1991 рік населення України досягало 52 мільйони осіб, а зараз скоротилося, за різними оцінками, до 28 мільйонів, або на 46% [13]. Сьогодні сукупне скорочення чисельності населення в Україні становить приблизно 900 тисяч осіб на рік: 320 тисяч за рахунок перевищення смертності над народжуваністю й 500–550 тисяч осіб у вигляді нового потоку біженців. Нас зараз тримає на плаву «демографічний горб» УРСР, українці віком 30–34 роки – найчисленніша демографічна група в 3,5 мільйона осіб. Через 25–30 років українці віком 30–34 стануть пенсіонерами. А найменша група населення – це діти віком від нуля до чотирьох років, тобто саме та група, яка триматиме демографічну піраміду в найближчі 50 років. Її чисельність – лише 1,5 мільйона осіб. Однак держава може амортизувати цю кризу у часі, формувати позитивні стимули зростання чисельності населення, а головне – визначити, чи може демографічна база, що склалася в Україні, підтримувати динамічні темпи економічного розвитку. У разі швидкого відновлення економіки після війни Україні знадобляться люди у вигляді робочої сили. Зростання ВВП на 30% протягом, наприклад, п'яти років призведе до скорочення безробіття на 12%, при цьому резерв економічно активного населення у нас становить не більш як 10%. Тобто ми вже зараз у мінусі, й ця ситуація лише погіршиться. Потенційно ситуацію могли б змінити трудові мігранти із найбідніших країн. Якщо оцінити показники оплати праці за даними Міжнародної організації праці [5], то ми можемо зацікавити лише

працівників держав, де подушевий трудовий дохід становить менш як 200 дол./місяць. Якщо не брати зовсім екзотичних та далеких від нас країн, то це Камбоджа, Сирія, Мозамбік, Конго, Чад. Наскільки вихідці з Африки змогли б стати українськими хіміками, металургами та ракетобудівниками, питання складне. Справа не в дискримінації, а в тому, що африканські країни активно реалізують свої національні промислові політики, а надлишок населення, не поглинений цим процесом, виїжджає на заробітки до ЄС та США, як правило, до сектора послуг. Або мігрує у високорозвинені країни у пошуках соціальних виплат. Тобто демографічна криза – це криза відновлення економіки після війни. Крім того, майже всі сучасні моделі економічного зростання націлені на внутрішній платоспроможний попит, тобто на наявний людський капітал, а нова індустріалізація можлива лише в країнах із населенням більш як 20 мільйонів осіб, адже індустріалізація, хоча й частково, також орієнтується на внутрішній ринок збуту. Вагомий та соціальний фактор: після війни населення в Україні буде становити приблизно 25 мільйонів осіб, з яких 10 мільйонів – це будуть пенсіонери, 5 мільйонів – діти, та до 3 мільйонів – інваліди та ветерани. Тобто на 7 мільйонів економічно активного населення припадатиме до 18 мільйонів людей, які потребуватимуть державної підтримки. Умовно кажучи, на двох працюючих – у середньому одна дитина, один-два пенсіонери й на кожні дві працюючі сім'ї – один пільговик. Тобто без вливання приблизно 5 мільйонів економічно активних осіб на країну чекає економічний та соціальний колапс.

Проаналізуємо досвід таких країн, як Австралія та Монголія, де, як і в Україні, є значні площі на тлі нечисленного населення. Якщо взяти ту ж Австралію, то побачимо, що 40% території цієї країни не придатні для проживання, 80% населення концентруються у прибережній смузі завширшки 40 км, переважно на південному сході, величезні внутрішні території практично не заселені. Тобто за наявності населення у 27 мільйонів осіб Австралія має приблизно таку саму площу придатних для рослинництва угідь, як і Україна, але водночас набагато більші запаси корисних копалин.

Наприклад, якщо до війни в Україні видобували 40 млн. тон залізної руди, то в Австралії – 950 млн. тон. При цьому ця країна є одним із найбільших експортерів природного газу. Австралії ніхто не загрожує, вона повністю вирішила питання національної безпеки та не потребує післявоєнного відновлення економіки.

Експорт природних ресурсів з Австралії становить до 200 млрд. дол. (вугілля, залізна руда, золото, глинозем), а з урахуванням аграрної продукції (переважно тваринництво на пасовищі) – понад 300 млрд. дол. Для порівняння: весь експорт з України до війни становив 68 млрд. дол. (макси-

мум 2021 року). Тобто фактор сировинної ренти в Австралії вищий у майже 5–6 разів порівняно з Україною з урахуванням скорочення нашого експортного потенціалу під час війни.

Тобто в Австралії сировинна модель працює за рахунок величезних природних ресурсів та низьких витрат на оборону, а в Україні – ні.

Приклад Монголії взагалі не релевантний. Ця країна теж, як і Австралія, не витрачає грошей на оборону (через проголошений нейтралітет), але, на відміну від неї, і досі є економікою із середнім та низьким рівнем доходів, тобто її приклад не є аж надто позитивним для активного наслідування.

На тлі таких перешкод найбільший пул інвесторів в світі BlackRock оголосила про відмову очолити управління Фондом відновлення України та збирати пул інвесторів для його фінансування. Цю новину опублікувало інформаційне агентство Bloomberg. Зокрема, аналітики Bloomberg зазначили: «BlackRock призупинила пошук інвесторів для Фонду відновлення України на початку цього року через відсутність інтересу на тлі зростаючої невизначеності щодо майбутнього України... BlackRock Inc. призупинила пошук інвесторів для підтримки багатомільярдного Фонду відновлення України на початку 2025 року після того, як перемога Дональда Трампа на виборах президента призвела до негативного ставлення США до цієї східноєвропейської країни, повідомили джерела, знайомі з перебігом обговорення цієї теми [1].

Спробуємо зробити геополітичний аналіз причин та наслідків такого перебігу подій. Фінансування Фонду розвитку України передбачало отримання щонайменше 500 мільйонів доларів від країн, банків розвитку та інших грантодавців, а також 2 мільярдів доларів від приватних інвесторів, заявив минулого року Філіпп Гільдебранд, віце голова BlackRock, який був серед фінансистів, що вели переговори. Гільдебранд повідомив, що це може об'єднати консорціум інвесторів у акціонерний та борговий капітал, які могли б профінансувати роботи з реконструкції в Україні на суму щонайменше 15 мільярдів доларів. Речник BlackRock заявив, що фірма завершила свою безоплатну консультаційну роботу щодо Фонду розвитку України 2024 року та наразі не бере участі в «жодному активному мандаті» з українським урядом. «Єдині фактори, які впливають на прийняття нами рішень, – це контакти з нашими клієнтами», – додав речник компанії». За словами деяких джерел Bloomberg, BlackRock мала представити фонд в Італії під час цьогоорічної Конференції з відновлення України 10–11 липня 2025 року. Наразі Франція працює над пропозицією щодо нового фонду, який замінить скасовану ініціативу BlackRock, але, як наголошує все те ж агентство Bloomberg, «незрозуміло, наскільки ефективним буде новий план без підтримки США».

Проаналізувавши новину видання (джерела якого зазвичай інформативні та релевантні), ми зробили кілька системних висновків.

Фонд відновлення України під управлінням BlackRock мав стати хедлайнером конференції у Римі 10–11 липня 2025 року. Аналітики «Чорної скелі» мали представити загалу інвесторів презентації, в яких фігурували цифри інвестицій у розмірі десятків мільярдів доларів. Але триумф перетворився на фіаско.

Ми виділяємо дві причини – стратегічну і тактичну, з яких BlackRock залишила українські проекти.

Тактична причина – зміна політичних еліт в США. Ініціатива щодо залучення BlackRock належала адміністрації Байдена. Керівник компанії Ларрі Фінк – член Демократичної партії протягом усього свого життя та фундатор кількох університетських програм, зокрема у царині захисту екології. З іншого боку, як підприємець, він входить до умовного клубу великих бізнес-менеджерів, учасником якого був колись й Дональд Трамп, особисті стосунки з яким у нього більш ніж добрі. Проте адміністрація Трампа дистанціювалася від проєктів «Чорної скелі» в Україні, обравши інший акцент управління українськими активами – через міждержавний Фонд відновлення, в управління якого мають бути передані найважливіші природні ресурси України та інші матеріальні активи. Тобто адміністрація Трампа обрала квазідержавний механізм контролю за природними ресурсами України, на відміну від демократичного підходу адміністрації Байдена, яка зробила ставку на формування передусім приватних інвестицій у новостворені бізнес-проекти в нашій країні.

Підстава для зміни підходів у відновленні України полягає у стратегічній причині перезавантаження базової парадигми відносин між США та Україною.

Ця стратегічна причина полягає у «зростаючій невизначеності щодо майбутнього України», якщо ми візьмемо за основу цитату статті Bloomberg. Враховуючи це, сформулюємо алгоритм зміни підходів адміністрації США. Якщо перспективи України у контексті війни (відповідно до оцінок Вашингтона) прозорі, то капіталізація української економіки зростатиме. Отже, приватні інвестиції в Україну отримують бажаний інвестиційний мультиплікатор і вкладені 100 млн. дол. інвестицій через п'ять років на ринку коштуватимуть 500 млн. дол.

Однак (знову ж таки відповідно до обсервації із Білого дому) якщо перспективи неясні, то ніякого зростання капіталізації приватних інвестицій в Україну не буде. Інвестиції у розмірі 100 млн. дол., здійснені в Україну зараз, через кілька років можуть коштувати 50 млн. дол., тобто інвестиційний мультиплікатор від'ємний.

За таких умов може функціонувати лише принцип «зброя в обмін на природні активи». Саме

такий принцип і закладено у створення Інвестиційного фонду відповідно до міждержавної угоди між США та Україною.

Управління новим фондом відновлення України переймає Франція, але у нас виникає питання: як такий фонд координується з уже створеним Інвестиційним фондом (США–Україна)? Можливо, французький фонд буде спеціалізуватися виключно на соціальних проєктах. Відповіді на це запитання поки немає. За приблизно рік активної роботи BlackRock в Україні, аналітики компанії провели перемовини із керівництвом низки українських державних системних компаній, зокрема з «Укрзалізницею» та «Укрнафтою». Крім того, у BlackRock є й досвід приватного інвестування в українську економіку. Наприклад, компанія купила акції структур бізнес-групи Полтавського ГЗК. З урахуванням подій навколо компанії та розмов про націоналізацію досвід виявився невдалим, що визнають і в самій компанії.

Ми проаналізуємо вірогідні, на наш погляд, варіанти розвитку подій: чи могла BlackRock дійсно стати ефективним модератором процесу відновлення України та чи може бути вдалим альтернативний сценарій.

BlackRock – це одна з найбільших американських, а отже, й світових фінансових компаній, під управлінням якої перебувають активи обсягом понад 15 трлн. дол. Передусім ці активи сформовано за рахунок клієнтських фондів, а не власного капіталу компанії. Тобто BlackRock – це клієнтоорієнтована компанія, яка робить лише те, що вигідно її клієнтам та приносить їм очікуваний профіт. Така компанія не може реалізовувати альтруїстичні геополітичні проєкти на кшталт інвестування в країну з невизначеним контуром завершення війни. Проте, ми вважаємо, що втрата BlackRock, це – скоріше плюс, аніж мінус. Україна зараз потребуватиме двох форматів відновлення – поточного та повоєнного. Наразі це перманентне відновлення у форматі «зруйновано – відновлено – зруйновано... відновлено». Тобто зараз Україна має здійснювати поточне відновлення активів, які вже завтра можуть бути знову зруйновані, а економіка дедалі більше трансформується до специфіки військового часу.

Звісно, й в таких умовах можна інвестувати, особливо в підприємства ОПК під гарантоване державне замовлення, але ці інвестиції у нас здійснюються у форматі «закритих клубів» осіб, які мають інсайдерську інформацію та афілійовані зв'язки із центрами прийняття рішень. Це умовно закрите акціонерне товариство із закритою підпискою на акції відповідно до затвердженого переліку осіб. До цієї групи заробітку під час війни не допущено 90% українського бізнесу та 99% населення. Система краудфандингу у нас розвинулася лише у форматі збору масових донатів, але зовсім не сформувалась у форматі народних інвестицій. Інший формат

відновлення – після війни, але його терміни не піддаються прогнозуванню.

BlackRock ніколи й не мала досвіду реалізації великих проектів реконструкції та розвитку у масштабах цілих країн та в системі «білдінгу окремих держав». Сама специфіка діяльності BlackRock суперечить принципам розбудови великої за масштабом держави під час війни. Зазначена компанія – це квінтесенція неоліберального дискурсу, що абсолютно не вписується в умови війни та післявоєнного відновлення.

На наш погляд, компетентний організатор та виконавець процесу відновлення України після війни має реалізувати наступні кроки. Насамперед, здійснити інвентаризацію потенціалу, який залишився, та оцінку масштабів відновлення. Потім потрібно переформатувати систему розміщення продуктивних сил: матеріальних, людських, інноваційних тощо та створити нову таксономічну сітку української економіки, коли всі ключові елементи розвитку продуктивних сил перебувають у гармонійному поєднанні: енергетика відповідає потребам промисловості, система освіти задовольняє запит реального сектора економіки, наука генерує інновації, дифузія яких формує нові види виробленої продукції, транспорт та логістика забезпечують загальне функціонування системи.

Якщо після Другої світової війни такою новою системою розміщення продуктивних сил стали територіально-економічні райони та виробничо-промислові комплекси, то зараз йдеться про кластерну форму організації економіки та розвиток географічних та міжгалузевих кластерів.

Аналітики BlackRock не спеціалізуються на інструментах й методології розміщення продуктивних сил, адже працюють з тим, що вже є. Україні доведеться поки сподіватися на появу інституції, що буде керувати відновленням та розвитком, для якої теорія розміщення продуктивних сил стане посильним завданням.

В розрізі реалізації Угоди про створення Американо-українського інвестиційного фонду відбудови проаналізуємо можливі тренди української повоєнної економіки. На початку незалежності ми були індустріалізованою країною з 52 мільйонами населення. Зараз – це зруйнована війною економіка з населенням у 27–28 мільйонів осіб. Під час війни ми маємо завантаження основних виробничих потужностей на рівні 70%, безробіття на рівні 15% економічно активного населення, темпи зростання ВВП 2025 року на рівні 1–1,5% [14]. Ці індикатори фіксують: країна не сформувала навіть середньострокове бачення економічного розвитку, не може забезпечити максимальну зайнятість та безробіття на позначці максимум 2–3%, завантажити виробничі потужності на рівень 85–90%, забезпечити темпи зростання ВВП на рівні 7% й вище. Зараз сировинне прокляття в нашій еко-

номії діє найбільш показово серед інших країн Європи. 2005 рік – 20% аграрних сировинних товарів у структурі національного експорту. Це співмірно із експортом складної промислової продукції з високим рівнем доданої вартості. До повномасштабної війни аграрний сировинний експорт становить уже 50%, а складна продукція – 5%. Зараз експорт аграрної сировини досягнув 80%. Під час війни згорнулися три сектори національної економіки: сектор ІТ-послуг (значна частина релокувалася в інші країни); експорт трудових ресурсів, коли Україна отримувала трансферти з-за кордону (цей показник впав до рівня менш як 10 млрд. дол. на рік); але руйнується й сировинний аграрний сектор, попри домінування у структурі експорту (через логістичні, транспортні проблеми, високі ціни на пальне, воєнні ризики тощо).

Держава робить ставку на експорт сировини (аграрної, цифрової, «трудової»), але: під час війни спрацьовують лише ставки на сектори матеріального виробництва (через підвищений попит на конкретні матеріальні ресурси) та сектор послуг (для збереження зайнятості населення). Основна причина невдач: орієнтація на виробництво сировини зі спадаючою віддачею. На відміну від товарів із високим рівнем додаткової вартості, на сировині не можна отримати ефект від масштабу. Так, у виробництві технологічно складних товарів збільшення обсягів призведе до зменшення витрат на одиницю товару, а в аграрному секторі та видобутку корисних копалин, навпаки: кожна додаткова тонна пшениці або нова тонна видобутої руди потребує нових витрат: родючість ґрунтів вичерпується, запаси руди виснажуються. У результаті в економіці працюють лише ті галузі, що спиралися на видобування сировини на виробництво аграрних монотоварів. Галузі із зростаючою віддачею виробництво товарів народного споживання, машинобудування тощо не зростають.

До 1960 року економіка Сомалі випереджала якісні параметри Південної Кореї. Але остання спочатку реалізувала незалежну промислову політику, потім зробила ставку на розвиток інноваційної економіки, розірвавши коло абсолютних та відносних переваг у вигляді дешевої робочої сили та ставки на сільське господарство. А Сомалі реалізувала свої «конкурентні» переваги у морському піратстві.

Ми робимо висновок, що після війни обов'язково відбудеться практична реалізація Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американо-українського інвестиційного фонду відбудови. Саме тоді Україна має відійти від сировинної і галузевої моделі та перейти до моделі кластерного розвитку. Вона полягає у поєднанні всіх факторних продуктивних сил: людських, природних, інфраструктурних, конкурентних, енергетичних. Це мають бути як цільові та технологічні, так й широкі міжгалузеві кластери. Крім видобу-

вання копалин, базовим має стати в Україні біо-технологічний кластер: глибока переробка аграрної сировини, виробництво біопалива, рослинного білка, лецитинів, ізолятів, біодобавок. Максимальне формування генерації доданої вартості шляхом стимулювання вертикально інтегрованих виробничих систем. Формування регіональних кластерів розвитку у вигляді територіально-економічних районів й надання таким кластерним утворенням прав на здійснення власної податкової та інвестиційної політики (із збереженням функцій загальнодержавних податків). Одночасно фіскальні стимули мають працювати виключно на стимулювання експорту продукції з високим рівнем доданої вартості, відшкодування ПДВ – виключно за видами складних товарів, а не сировини. Оподаткування експорту сировини спеціальними митами та концентрація цих ресурсів у спеціальному національному резервному фонді для здійснення інвестицій у структурну перебудову економіки. Розвиток машинобудівного, електронного, енергетичного, хімічного та оборонно-промислового кластерів. Запровадження навколо українських АЕС поясу посиленої індустріалізації та урбанізації шляхом створення міст із повним звільненням малого та середнього бізнесу від податків та регулятивних процедур. Це має вирішити й проблему розміщення мільйонів внутрішньо переміщених осіб та репатріації українців. Використання потенціалу українських мегаполісів шляхом стимулювання розвитку технологічних парків на перетині освіти, науки та існуючих промислових платформ. Податкова революція – тобто передача працівникам права на самостійну сплату податку на доходи фізичних осіб та зняття цього навантаження з бізнесу, з одночасним наданням громадянам прав на широкий податковий кредит на суму інвестицій у свою сім'ю. Створення спеціальної групи для дрібних підприємців, коли до певної межі доходів у форматі сімейних бізнесів така діяльність узагалі позбавляється обов'язку сплачувати будь-які податки та збори, проходити перевірки, отримувати дозволи тощо. Рефінансування з боку Нацбанку вкладень банків в інфраструктурні облігації та промислову іпотеку; кардинальне скорочення податків на працю з відповідними компенсаторами (оподаткування рентних, сировинних доходів), що має одночасно суттєво збільшити сукупний платоспроможний попит населення та скоротити експорт капіталу сировинними фінансово-промисловими групами; бюджетні витрати на інфраструктурне та енергетичне оновлення; держава має дбати й про захист внутрішнього ринку, інакше весь імпульс піде у купівлю імпортованих товарів, як це відбувається зараз і постійно збільшує дефіцит бюджету.

Ми вважаємо, що саме за такої моделі діяльності Америко-українського інвестиційного фонду відбудови Україна досягне синергетичного ефекту. Тільки тоді відбудеться повернення українців з-за

кордону у зростаючу економіку, з'являться власні кошти для розвитку оборонно-промислового комплексу, а наша держава буде надійним безпековим щитом Східноєвропейського регіону.

Висновки. У результаті проведеного теоретичного комплексного дослідження ми дійшли низки висновків, що мають наукове та практичне значення. По-перше, встановлено, що зовнішній капітал буде каталізатором, але не головним фактором післявоєнного відновлення. Оскільки доходи від видобутку корисних копалин є вкрай волатильними, без макроекономічної стабілізації, незалежної монетарної політики та структурних реформ виробничих сил вони не дадуть бажаного ефекту для оборонного сектору нашої держави, відповідно не зросте безпека Східноєвропейського регіону. По-друге, визначені основні виклики, пов'язані з діяльністю Фонду відновлення: подолання розриву між теоретичним багатством і реальною економічною віддачею надр, ресурсна пастка, створення виробничих ланцюгів від видобутку до продукції з високою доданою вартістю. Наголошено, що бажання спрямувати надприбутки від високих цін на сировину на популістські соціальні видатки буде величезним, але саме це й є прямий шлях до «голландської хвороби», тому Україні потрібна довгострокова стратегія управління цими доходами на принципах жорсткої фіскальної дисципліни. По-третє, систематизовані фактори, що ускладнюють залучення іноземних інвестицій в рамках Фонду відновлення – непрозорість національних геологічних даних, наявність «сплячих ліцензій», відсутність західних стандартів звітності оцінки надр, нестача кваліфікованих трудових ресурсів як наслідок гострої демографічної кризи – та запропоновані шляхи їх вирішення. По-четверте, виокремлені стратегічні та тактичні чинники відмови корпорації BlackRock стати модератором процесу відновлення України. Наукова новизна дослідження полягає у здійсненні першого у вітчизняному дискурсі теоретико-політологічного аналізу наслідків та ризиків ратифікації найважливішої за роки війни міждержавної угоди між США та Україною, що потенційно може бути новим фундаментальним фактором безпеки Східної Європи. Систематизовано організаційні, економічні, демографічні, управлінські виклики в умовах повоєнної відбудови, що є внеском у розвиток теорії кластерного зростання в публічному управлінні. Практичне значення полягає в тому, що надані висновки та рекомендації можуть бути безпосередньо використані при плануванні та реалізації економічної і соціальної політики органами державної влади, на рівні локальних кластерів – органами місцевого самоврядування, а також тими політичними силами, які очолять післявоєнне відновлення та зацікавлені як у розвитку національного військово-промислового комплексу, так і в посиленні безпеки Східної Європи

в цілому. Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в постійному моніторингу практичних кроків з реалізації «Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-українського інвестиційного фонду відбудови», накопиченні фактичного матеріалу та верифікації зроблених нами оцінок можливостей, викликів та загроз статистичними методами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Bloomberg. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-07-05/blackrock-halted-ukraine-fund-talks-after-trump-s-election-win>
2. Botswana's Natural Resource Fund (The Pula Fund). URL: https://www.researchgate.net/publication/353896395_Botswana's_Natural_Resource_Fund_The_Pula_Fund
3. CRIRSCO. URL: <https://crirSCO.com/>
4. Freshfields <https://www.freshfields.com/en/about-us/case-studies/freshfields-and-the-ukraine-development-fund>
5. International labour organization (ILOSTAT). URL: <https://ilostat.ilo.org/topics/wages/>
6. Kinstellar. URL: <https://www.kinstellar.com/news-and-insights/detail/3410/commentary-re-the-us-ukraine-reconstruction-investment-fund-agreement>
7. KSE Institute. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/pryami-zbitki-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-zrosli-do-170-mlrd-otsinka-kse-institute-stanom-na-listopad-2024-ro>
8. Ukraineinvest. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/en/news/ukraine-and-the-united-states-sign-economic-partnership-agreement-and-establish-the-reconstruction-investment-fund/>
9. Zelenskyy, BlackRock Announce New Investment Initiative to Rebuild Ukraine By Andrew Moran. URL: <https://successfulsocieties.princeton.edu/sites/g/files/toruqf5601/files/BlackRock.pdf>
10. Аджемоглу Д., Робінсон Д. Чому нації занепадають. Походження влади, багатства та бідності. К.: Наш формат, 2016.
11. Державна служба геології та надр України. URL: <https://www.geo.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/%D0%94%D1%96%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D0%BA%D0%B0-%D0%94%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0.pdf>
12. Державне підприємство «Держзовнішінформ». URL: <https://dzi.gov.ua/press-centre/news/vartist-usih-ukrayinskyh-pryrodnyh-kopalyn-otsinyly-v-14-8-trln-dol/>
13. Інститут демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи. URL: <https://www.demography.org.ua/>
14. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-2025-rotsi>
15. Тарасенко А.В. «Лінія Доджа» народжує нову Японію. Сходознавство. Актуальність та перспективи: тези доп. II Міжнар. наук.-метод. конф., Харків, 19 берез. 2021 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків: ХНПУ, 2021. С. 200–202. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/5295>

16. Угода між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-українського інвестиційного фонду відбудови. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_001-25#Text

REFERENCES:

1. Bloomberg. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-07-05/blackrock-halted-ukraine-fund-talks-after-trump-s-election-win>
2. Botswana's Natural Resource Fund (The Pula Fund). URL: https://www.researchgate.net/publication/353896395_Botswana's_Natural_Resource_Fund_The_Pula_Fund
3. CRIRSCO. URL: <https://crirSCO.com/>
4. Freshfields <https://www.freshfields.com/en/about-us/case-studies/freshfields-and-the-ukraine-development-fund>
5. International labour organization (ILOSTAT). URL: <https://ilostat.ilo.org/topics/wages/>
6. Kinstellar. URL: <https://www.kinstellar.com/news-and-insights/detail/3410/commentary-re-the-us-ukraine-reconstruction-investment-fund-agreement>
7. KSE Institute. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/pryami-zbitki-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-zrosli-do-170-mlrd-otsinka-kse-institute-stanom-na-listopad-2024-ro>
8. Ukraineinvest. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/en/news/ukraine-and-the-united-states-sign-economic-partnership-agreement-and-establish-the-reconstruction-investment-fund/>
9. Zelenskyy, BlackRock Announce New Investment Initiative to Rebuild Ukraine By Andrew Moran. URL: <https://successfulsocieties.princeton.edu/sites/g/files/toruqf5601/files/BlackRock.pdf>
10. Adzhemohlu D., Robinson D. (2016) Chomu natsii zanepadaiut. Pokhodzhennia vlady, bahatstva ta bidnosti [Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty] K.: Nash format [In Ukrainian].
11. Derzhavna sluzhba heolohii ta nadr Ukrainy [State Service of Geology and Mineral Resources of Ukraine.]. [In Ukrainian]. URL: <https://www.geo.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/%D0%94%D1%96%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D0%BA%D0%B0-%D0%94%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0.pdf>
12. Derzhavne pidpriemstvo «Derzhzovnishinform» [State Enterprise «Derzhzovnishinform»]. [In Ukrainian]. URL: <https://dzi.gov.ua/press-centre/news/vartist-usih-ukrayinskyh-pryrodnyh-kopalyn-otsinyly-v-14-8-trln-dol/>
13. Instytut demohrafii ta doslidzhen yakosti zhyttia imeni Mykhaila Ptukhy [Mykhailo Ptukha Institute of Demography and Quality of Life Research]. [In Ukrainian]. URL: <https://www.demography.org.ua/>
14. Natsionalnyi bank Ukrainy [National Bank of Ukraine]. [In Ukrainian]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-2025-rotsi>
15. Tarasenko A.V. (2021) «Linia Dodzha» narodzhuie novu Yaponiiu [The «Doja Line» gives birth to a new Japan.]. Skhodoznavstvo. Aktualnist ta perspektyvy: tezy dop. II Mizhnar. nauk.-metod. konf., Kharkiv,

19 berez. 2021 r. / Kharkiv. nats. ped. un-t im. H.S. Skovorody. Kharkiv [Kharkiv]: KhNPU. – S. 200–202. [In Ukrainian]. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/5295>

16. Uhoda mizh Uriadom Ukrainy ta Uriadom Spoluchenykh Shtativ Ameryky pro stvorennia Amerykansko-

ukrainskoho investytsiinoho fondu vidbudovy [Agreement between the Government of Ukraine and the Government of the United States of America on the Establishment of the American-Ukrainian Reconstruction Investment Fund]. [In Ukrainian]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_001-25#Text

The American-Ukrainian Reconstruction Investment Fund as a security factor for Eastern Europe

Logovskiy Igor Mykolayovch

Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor at the Department
of International Relations and Political
Philosophy

Semyon Kuznets Kharkiv National
University of Economics
Nauky Ave., 9A, Kharkiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-3975-9503

The relevance of the study is due to the signing of the «Agreement between the Government of Ukraine and the Government of the United States of America on the Creation of the American-Ukrainian Reconstruction Investment Fund», which entered into force on May 23, 2025. However, in domestic political science, as well as in public administration, the opportunities, challenges and risks of signing and implementing the Agreement, the activities of the Reconstruction Fund remain completely unexplored; therefore this geopolitical event requires a deep and comprehensive political science analysis. Domestic publications on this topic in scientific publications are currently completely absent. Foreign analytical materials, which exclusively study the formal and legal aspects of the Agreement, profit distribution models, contain an assessment of the investment climate, but an analysis of the consequences and risks for Ukraine itself and European security has not been conducted.

The purpose of the article is to conduct a comprehensive analysis of the political, economic, and security implications for Ukraine and Eastern Europe that will arise as a result of the implementation of the agreement between the Governments of Ukraine and the United States on the creation of an investment reconstruction fund, which was carried out exclusively on the basis of open sources. The methodological basis is a combination of systemic, comparative political science, and institutional approaches. A set of methods was used: comparative political science, institutional analysis, case studies (BlackRock case), comparative analysis, and triangulation of five types of open sources (interstate agreements, analytical assessments of Ukrainian state institutions, data from state services, analytical reviews of international law firms and funds, reports of international news agencies). The results of the study showed that foreign capital will be a catalyst, not the main factor of post-war recovery, since revenues from mineral extraction, as well as from the export of any raw materials, are extremely volatile. Without macroeconomic stabilization, independent monetary policy and structural reforms of the productive forces, they will not have the desired effect for the defense sector of our state, and accordingly, the security of the Eastern European region will not increase. The main challenges associated with the activities of the Recovery Fund are identified: overcoming the gap between theoretical wealth and real economic returns from subsoil, the resource trap, the creation of production chains from extraction to products with high added value. It is emphasized that the direction of excess profits from high prices for raw materials for populist social spending will be enormous, and will become a direct path to the «Dutch disease», a long-term strategy for managing these revenues on the principles of strict fiscal discipline is needed. Thirdly, the factors that complicate the attraction of foreign investments within the framework of the Recovery Fund are systematized – the lack of transparency of national geological data, the presence of «dormant licenses», the absence of Western reporting standards for the assessment of subsoil resources, the shortage of qualified labor resources as a result of the acute demographic crisis. Fourthly, the strategic and tactical factors of the refusal of the BlackRock corporation to become a moderator of the recovery process of Ukraine are identified. Practical recommendations are formulated for state authorities, at the level of local clusters – for local governments, as well as political forces that will lead the post-war recovery.

Key words: investment fund, resource trap, dormant license, demographic crisis, cluster development, productive forces, extractive sector.

Дата першого надходження статті до видання: 16.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.09.2026

Наукове видання

ПОЛІТИКУС

Науковий журнал

Випуск 3

Коректура • С. Корзун

Комп'ютерна верстка • О. Молодецька

Формат 60×84/8. Гарнітура Arimo.

Папір офсетний. Цифровий друк. Обл.-вид. арк. 27,33. Ум. друк. арк. 33,02.

Дата розміщення онлайн – 15.09.2026 р. Дата друку – 22.09.2026 р.

Наклад 150 прим. Замовлення № 0926/711.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»

65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1

Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 7623 від 22.06.2022 р.